

نقش درآمد پایدار عوارض مالیات بر ارزش افزوده در مدیریت شهری

احمد رحیمی^{1*}، حمید رضا کرمانی حبیب آبادی²، فرزانه حیرانی³

¹- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهری، تهران، ایران. M.rahimi.55@chmail.ir

²- دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه پیام نور غرب تهران، ایران. kermani_hr@yahoo.com

³- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت مالی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهری، تهران، ایران. Farzanehayrani@yahoo.com

چکیده

درآمد ناشی از عوارض بر کالا و خدمات یکی از مهمترین درآمدهای پایداری شهرداری ها محسوب می شود و نقش بی بدیلی در تقویت این دسته از منابع بر ترکیب درآمدهای شهرداری دارد لذا یکی از ابزارهای لازم برای رسیدن به توسعه پایدار ایجاد درآمد پایدار برای شهرداری است. به طوری که این درآمدها باید علاوه بر داشتن قابلیت اتکاء و استمرار پذیری، تهدیدی برای توسعه پایدار شهری نیز نباشد. تعاملات میان شهرداری‌ها با سازمان امور مالیاتی کشور برای طراحی نظام بهینه اخذ مالیات بر ارزش افزوده، می‌تواند فصلی جدید در تأمین درآمدهای پایدار برای شهرداری‌ها محسوب شود. در این مقاله روش تحقیق کیفی است که بر اساس هدف، از نوع کاربردی و بر اساس انجام تحقیق از نوع توصیفی است که برای گردآوری اطلاعات فرضیه اصلی از ابزار پرسشنامه استفاده شده است روایی سئوالات پرسشنامه با استفاده از نظر اساتید محترم و صاحبان نظران در امر مالیات تعیین شده و از الفای کرونباخ جهت سنجش پایانی سئوالات پرسشنامه استفاده شده است. مقدار آن برابر (0.71) می باشد. جامعه آماری فرضیه اصلی مجموعه کارکنان شاغل در حوزه مالیات بر ارزش افزوده و تجمیع عوارض، و افراد دارای سابقه و تجربه در امر مالیات می باشند که (41) نفر به عنوان نمونه انتخاب شده است. برای گردآوری اطلاعات فرضیه فرعی با استفاده از پیشینه پژوهشهای مرتبط، اینترنت و اطلاعات خزانه داری کل کشور و اداره حسابداری و وصول مالیات سازمان امور مالیاتی کشور جمع آوری شده که نتایج تحقیق نشان می دهد عوارض و مالیات بر ارزش افزوده در عملکرد خود با توجه به ویژگیها و اهداف تعیین شده موفق بوده لذا پیشنهادات برای منابع پایدار جدید برای شهرداریها و دهیارها از جمله افزایش عوارض ارزش افزوده، تخصیص درصدی از درآمدهای مالیاتی به همان شهر، ایجاد حوزه مالیاتی در شهرداریها و ... در این مقاله مطرح شده است که به نظر میرسد جدیدترین پیشنهادات برای توسعه مدیریت شهری می باشد. در صورت اجرایی شدن آنها تحول نوینی در درآمدهای پایدار و مدیریت نوین شهری ایجاد خواهد شد، که این امر باعث تحولات بسیار در سطح شهرها و دهیارها و کل کشور خواهد گردید.

واژه های کلیدی: عوارض، مالیات بر ارزش افزوده، درآمد پایدار شهرداریها، مدیریت شهری

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

مقدمه

موضوع مهمی که اکنون در کشور وجود دارد گذر از اقتصاد نفتی و روی آوردن به اقتصاد مالیاتی و به عبارتی افزایش درآمدهای مالیاتی بوده که به واسطه تحریم‌های نفتی کشورهای غربی، پیش روی کارشناسان اقتصادی کشورمان قرار گرفته است. شرایط پیش آمده می‌تواند تبدیل به فرصتی شود که اقتصاد ایران را برای همیشه از دام اقتصاد ناسالم نفتی برهاند. اخذ مالیات جز با رونق تولید ملی امکان پذیر نبوده و این به معنای توجه روزافزون به تولید می‌باشد. در چند سال گذشته مالیات سهم اندکی از درآمدهای کشور را به خود اختصاص داده است و نسبت به سایر عوامل تعیین کننده تولید ناخالص ملی درصد پائینی را دارا بوده به طوری که سهم بالایی از درآمدهای دولت از طریق فروش نفت حاصل شده است. در سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران نیز حرکت برای تبدیل درآمد نفت و گاز به دارایی‌های مولد، به منظور پایدارسازی فرآیند توسعه و تخصیص و بهره‌برداری از منابع، تأکید خاصی شده است. اصولاً مالیات به عنوان نخستین و مهم ترین منبع درآمدهای عمومی، نقشی مهم در تأمین هزینه‌های عمومی ایفا می‌کند و در این راستا از اهمیت و جایگاهی فوق العاده نزد دولت‌ها برخوردار است. بدین لحاظ در حقوق مالیاتی همه کشورهای و از جمله ایران، برای اینکه دستگاه مالیاتی بتواند وظایف و مسؤولیت‌های خود را در این باره به خوبی انجام دهد، حقوق و اختیاراتی ویژه به سازمان مذکور اعطاء شده است که از آن به عنوان "اعمال قدرت مالیاتی" نیز نام می‌برند.

پیشینه تحقیق

در رابطه با مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای توسعه یافته، تحقیقات گسترده‌ای صورت گرفته است؛ به عنوان مثال تحقیقات آلن تیت^[1] در مورد آثار تجربی پیاده کردن نظام مالیات بر ارزش افزوده با توجه به مسأله تورم را می‌توان نام برد. این تحقیق، تأثیرات مالیات بر ارزش افزوده را در 35 کشور جهان مورد بررسی قرار داده است که نتایج جالبی را به همراه داشته است؛ از جمله اینکه در کشورهای مورد بررسی، تأثیر مالیات بر ارزش افزوده در افزایش سطح قیمت‌ها، موقتی بوده و در کوتاه‌مدت بین 6 تا 9 ماه از بین رفته است. در تحقیق دیگری که از جک ویلیام^[2] با عنوان «کارایی اجرای مالیات بر ارزش افزوده» (مطالعه تطبیقی کشورهای اروپای شرقی و مرکزی) می‌باشد، نرخ مالیاتی مؤثر (ETR)، متوسط نرخ قانون مالیاتی و کارایی وصول مورد بررسی قرار گرفته و تأثیر معافیت‌های مالیاتی در پنج کشور اروپای شرقی نشان داده شده است.

در ایران نیز تحقیقات بسیاری در مورد مالیات بر ارزش افزوده صورت گرفته است. پرویز سعیدی و حسین علی نهتانی در مقاله‌ای با عنوان «بررسی جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده به جای مالیات بر درآمد شرکت‌های تولیدی»، این مقوله را در شرکت‌های تولیدی استان گلستان تجزیه و تحلیل کرده‌اند و نشان داده‌اند که جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده با نرخ‌های پایین 1/5 و 3 درصد به جای مالیات بر درآمد شرکت‌های تولیدی، باعث کاهش درآمدهای مالیاتی استان خواهد شد اما با نرخ‌های 7 تا 10 درصد افزایش درآمدهای مالیاتی استان را در پی خواهد داشت.^[3]

احمد جعفری صمیمی و سید حسن صالح نژاد در سال 1377 به بررسی جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده برای مالیات شرکت‌ها و تأثیر آن بر بودجه دولت در ایران پرداخته‌اند. آن‌ها از اطلاعات تاریخی 59 شرکت از مجموعه شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی 1373 تا 1375 به صورت مقطعی استفاده کرده‌اند و برای اخذ مالیات از شرکت‌ها، روش مالیات بر ارزش افزوده را پیشنهاد دادند.^[4]

متأسفانه در مورد مالیات بر ارزش افزوده و سهم شهرداری‌ها و موارد کاربرد آن، تحقیقات قابل توجهی در ایران صورت نگرفته است که امید است در این مقاله تا حد امکان به این مقوله پرداخته شود.

این مسئله توجه مسوولین و برنامه‌ریزان اقتصادی کشور را به سایر منابع جایگزین نفت در بودجه دولت، که در راس همه آن مالیات به عنوان منبع درآمدی قابل اطمینان قرار دارد، نمایان می‌کند. این تحقیق بر آن است تا کارایی درآمد عوارض مالیات بر ارزش افزوده در نظام مالیات بر ارزش افزوده را در مقایسه با سالهای قبل مورد بررسی قرار دهد. اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق این است که در یک نظام مالیاتی، برای اجرا نیازمند صرف هزینه‌هایی از جمله انجام مطالعات اولیه، تنظیم قانون، انجام جلسات متعدد، استخدام و آموزش نیروی کار و مکان مناسب برای استقرار سازمان اجرا کننده است. توانایی انجام و ضرورت اجرای قانون قبل از اجرا بررسی می‌شود و پس از اجرا نیز میزان حصول اهداف و موانع و مشکلات اجرایی آن مورد بررسی قرار می‌گیرد، تا مشخص شود آیا هزینه‌های صرف شده مورد ثمر بوده است و یا اینکه برای رسیدن به نتایج بهتر در حین اجرا چه اصلاحاتی باید انجام گیرد.

با توجه به اجرای مالیات بر ارزش افزوده از ابتدای مهر ماه سال 1387 تا کنون که بالغ بر 6 سال از آن می‌گذرد و در پایان برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران قرار داریم، و موانع اجرایی بر سر راه آن به نظر میرسد که انجام یک تحقیق در راستای ارزیابی کارایی نظام مالیات بر ارزش افزوده نسبت به عوارض وصولی از آن برای درآمد پایدار برای شهرداریها و دهیاریها مورد بررسی قرار گیرد. و کارایی آن را با توجه به اهداف و ویژگیهای این قانون مالیاتی در مدت زمان اجرایی آن مورد سنجش قرار بدهد.

مبانی نظری تحقیق

گسترش و توسعه قابل توجه مالیات بر ارزش افزوده را شاید بتوان به عنوان مهم‌ترین توسعه مالیاتی در اواخر قرن بیستم دانست. چهل سال پیش، یعنی اوایل دهه 1970 این مالیات چندان معروف نبود اما در سال‌های اخیر، تمرکز اصلی برنامه اصلاح نظام مالیاتی، تقریباً در تمام کشورهای جهان بر روی مالیات بر ارزش افزوده است.^[5] این مالیات، در قرن حاضر مورد استقبال بسیاری از کشورهای جهان قرار گرفته است؛ به طوری که در حال حاضر اکثر کشورهای جهان به اجرای این مالیات پرداخته‌اند و از مزایای این مالیات مدرن بهره می‌برند. این مالیات، از ارزش افزوده بنگاه‌ها در مراحل مختلف فرایند تولید- توزیع اخذ می‌شود و از مزایای بسیاری همچون توان درآمدزایی بالا برای دولت و حکومت‌های محلی، پایه گسترده مالیاتی، سهولت اجرا، مشارکت مستقیم مردم در فرایند مالیات‌گیری و غیره برخوردار است.

عمده هزینه شهرداری‌ها که در اوایل تاسیس، به عنوان بلدیة در ایران شناخته می‌شدند از سوی دولت تأمین می‌شد چرا که همواره شهرداری‌ها بخش محلی حکومت محسوب شده و بودجه مناسبی دریافت می‌کردند، پس از تغییراتی که در دهه‌های اخیر در جایگاه شهرداری‌های کشور ایجاد شد و بودجه دولتی این سازمان عمومی کاهش یافت، روند متفاوتی در حرکت این سازمان‌ها ایجاد شد و "تأمین مالی" به عنوان مهمترین دغدغه برای مدیران شهری مطرح شد. از سوی دیگر با توجه به وابستگی بیش از حد منابع درآمدی شهرداری‌ها به عوارض و مالیات‌های مرتبط با بخش مسکن، منجر به نواسانات درآمدی شهرداری در اثر تغییر شرایط اقتصادی از قبیل بحران‌های مالی، چرخه‌های تجاری و تغییر قوانین و مقررات شده که نشان دهنده خصیصه ناپایداری و مطمئن نبودن حاصل از اینگونه منابع درآمدی می‌باشد، از این رو دستیابی به منابع

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

درآمدی پایدار را می‌توان به عنوان یکی از اهداف ویژه شهرداری‌ها در نظر گرفت و با توجه به آنچه بیان شد شناسایی منابع درآمدی پایدار در جهت خودکفایی این سازمان‌های خدمات رسان و تامین هرچه مطلوب‌تر هزینه‌های آن و توسعه پایدار شهری امری ضروری به نظر می‌رسد.

پایداری در درآمدها مستلزم آن است که اولاً این منابع از استمرار نسبی برخوردار باشند، ثانیاً حصول این درآمدها شرایط کیفی شهر را در معرض تهدید و تخریب قرار ندهد، از این رو دستیابی به روش‌های جدید تامین منابع درآمدی پایدار و مطمئن و بدون تبعات ناگوار اقتصادی و اجتماعی نقش بسیار موثری در رضایت جامعه شهری، سرعت بخشیدن به توسعه و عمران محدوده‌های شهری و در نهایت مدیریت مطلوب شهرها خواهد داشت. کسب درآمدهای جدید شرایط لازم را برای ارائه خدمات جدید تر و متنوع تر از سوی شهرداری‌ها را فراهم می‌کند و بستر مناسبی برای توسعه پایدار شهری آماده می‌کند. از این رو شناسایی و الویت بندی مهمترین منابع درآمدی پایدار و مدیریت و سیاست گذاری در راستای افزایش سهم این منابع در آمدی از مهم ترین چالش‌های شهرداری کشور است.^[6]

با مطالعه بر آمار به دست آمده در سرشماری سال 1390 و وزارت کشور 36 درصد از جمعیت شهرهای کشور در کلانشهرها زندگی می‌کنند و 20 درصد از مردم شهری نیز در 1076 شهر کوچک که کمتر از 50 هزار نفر جمعیت دارند ساکن هستند. و میانگین استفاده هموطنان ساکن در کلانشهرها از خدمات شهری 16 میلیون ریال است در حالی که همین میزان در شهرهای بزرگ، پنج میلیون ریال و در شهرهای کوچک یک تا سه میلیون ریال است. منابعی که در سال‌های گذشته از محل عوارض ملی در اختیار وزارت کشور قرار گرفت صرف فعالیت‌های عمرانی شد و متأسفانه جهت‌دهی‌های خاص در این راستا باعث شد که قانون مالیات بر ارزش افزوده جایگزین قوانین قبلی شود. سیاست‌های نامناسب در سال‌های گذشته باعث شد که این عوارض، رنگ مالیات و کمک به دولت داشته باشد. و 54 درصد از بودجه شهرداری شهرهای کوچک کشور نیز از محل قانون مالیات بر ارزش افزوده تامین گردد؛ این امر، از یک جهت مزایایی دارد و آن هم کمک به دولت با وجود محدودیت منابع دولتی است ولی در عین حال برای مدیریت شهری، امری خطرناک محسوب می‌شود چرا که ممکن است مدیران شهری از ظرفیت‌های بومی خود برای درآمد زایی استفاده نکرده و منتظر بودجه‌های دولتی باشند.^[7]

مالیات بر ارزش افزوده از جمله مالیات‌های نوینی است که پس از جنگ جهانی دوم در کشورهای اروپایی وضع شد. این نوع مالیات، رایج‌ترین و پذیرفته‌ترین مالیاتی است که دولت و شهرداری‌ها، برای تأمین هزینه‌های خود دریافت می‌کنند و نوعی مالیات بر مصرف است. قانون مالیات بر ارزش افزوده که توسط مجلس شورای اسلامی تصویب شد، گامی برای حرکت شهرداری‌ها، به سوی درآمدهای مالی پایدار و همچنین شفاف‌سازی نظام اقتصادی کشور خواهد بود.^[8]

لازم به ذکر است که از زمان اجرایی شدن این قانون (نیمسال دوم سال 1387) از محل عوارض وصولی به موجب قانون مالیات بر ارزش افزوده اعم از عوارض کالاهای عمومی، کالاهای خاص، کالاهای وارداتی و عوارض آلاینده‌گی، همچنین عوارض وصولی از مودیان بزرگ که بصورت متمرکز در تهران وصول، و بنا به سهمیه به استانها تخصیص می‌یابد، کل عوارض تجمیع شده، بصورت ماهانه، به نسبت جمعیت هر شهرستان و دهستان، به حساب شهرداری‌ها و دهیاری‌های مربوطه واریز می‌گردد.

لازم به گفتن نیست که، امر شناسایی و تشخیص عملکرد مالی مودیان، نیاز به تعامل بین سازمان امور مالیاتی و شهرداریها را می‌طلبد، در این راستا، براساس ماده 31 قانون مالیات بر ارزش افزوده، "شهرداری‌ها مکلفند اطلاعات

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی خود مربوط به املاک، مشاغل و سایر موارد، که در امر شناسایی یا تشخیص عملکرد مالی مؤدیان، مورد نیاز سازمان امور مالیاتی کشور می‌باشد، را حسب درخواست رئیس کل سازمان مذکور در اختیار این سازمان قرار داده و امکان دسترسی همزمان سازمان امور مالیاتی کشور به این اطلاعات را در پایگاه‌های اطلاعاتی ذیربط فراهم آورند.^[9]

از دیدگاه اقتصادی، ارزش افزوده تفاوت بین ارزش ستانده (محصول) و ارزش داده (مواد اولیه) است؛ اما در تدوین قانون به لحاظ ارائه نگرش مطلوب اجرایی، این تعریف بر اساس روش‌های حسابداری و با تکیه بر روش صورتحساب ارائه می‌شود. به عبارت دیگر، ارزش افزوده بیانگر تفاوت بین ارزش کالاها و خدمات عرضه شده با ارزش کالاها و خدمات به کار رفته در خرید یک شخص در یک دوره معین است. با توجه به تعریف مذکور، مالیات بر ارزش افزوده عبارت است از: نوعی مالیات بر فروش چند مرحله‌ای که خرید کالاها و خدمات واسطه‌ای را از پرداخت مالیات معاف می‌کند.^[10]

انواع مالیات بر ارزش افزوده

سه نوع مالیات بر ارزش افزوده وجود دارد که عبارتند از:

- مالیات بر ارزش افزوده از نوع تولیدی
- مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی
- مالیات بر ارزش افزوده از نوع درآمدی

هر کدام از این سه نوع مالیات نیز بر مبنای دو اصل مبدأ یا مقصد محاسبه می‌شوند. در اصل مبدأ؛ مالیات بر ارزش افزوده بر تمام کالاها و خدماتی که در کشور تولید می‌شوند، وضع می‌گردد، اما در اصل مقصد، مالیات بر ارزش افزوده بر همه کالاها و خدماتی که در کشور مصرف می‌شوند، وضع می‌شود.

مالیات بر ارزش افزوده از نوع تولیدی

در صورتی که از اصل مبدأ استفاده شود، تمام مخارج در تولید ناخالص (به جز مخارج دولت بابت دستمزد که نمی‌تواند تحت پوشش مالیات بر ارزش افزوده قرار گیرد) در بر گرفته می‌شود؛ با فرض اینکه از اصل مبدأ استفاده شود، صادرات که منشأ داخلی دارد، مشمول مالیات می‌شود، اما واردات که ارزش آن از خارج نشأت می‌گیرد، مشمول مالیات نمی‌شود. بنابراین پایه مالیات بر ارزش افزوده از نوع تولیدی، جمع تمام مخارج در تولید ناخالص داخلی به استثنای مخارج دستمزدی دولت است.

در مالیات بر ارزش افزوده از نوع تولیدی، مالیات کلی بر فروش اعمال می‌شود. این نوع مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند بر کالاهای مصرفی و سرمایه‌ای اعمال شود. در این روش، کالاهای سرمایه‌ای و استهلاک آن‌ها، از مالیات معاف نیستند و به خرید کالاهای سرمایه‌ای، اعتبار مالیاتی تعلق نمی‌گیرد؛ از این‌رو این مالیات انگیزه سرمایه‌گذاری را تضعیف می‌کند.

مالیات بر ارزش افزوده نوع مصرفی

در مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی، علاوه بر استهلاک، مخارج مربوط به کالاهای سرمایه‌ای نیز از شمول پایه مالیاتی خارج می‌شود. با کاهش هزینه‌های سرمایه‌ای از تولید، آنچه باقی می‌ماند برابر ارزش کالاهای مصرفی تولید شده

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

است. نظام مالیات بر ارزش افزوده‌ای که در کشورهای عضو جامعه اروپا مورد استفاده قرار می‌گیرد، از این نوع است. گرایش برخی کشورهای در حال توسعه نیز به استفاده از این روش است؛ به ویژه به علت معاف بودن کالاهای سرمایه‌ای از مالیات که انگیزه برای سرمایه‌گذاری بیشتر را به وجود می‌آورد؛ استفاده از این روش در عمل نسبت به دو روش دیگر، از سهولت بیشتری برخوردار است.

مالیات بر ارزش افزوده نوع درآمدی

سومین نوع مالیات بر ارزش افزوده، از نوع درآمدی می‌باشد که استهلاك را در بر نمی‌گیرد و مخارج سرمایه‌ای خالص را شامل می‌شود. پایه این مالیات، مجموعه درآمد پرداختی به عوامل، پس از کسر مخارج دستمزدی دولت است. علت نامگذاری این نوع مالیات نیز همین موضوع می‌باشد. به بیان دیگر، پایه کلی مالیات در نوع درآمدی مالیات بر ارزش افزوده، متناسب با درآمد عوامل تولید است. لازم به ذکر است که باید به این نکته نیز توجه شود که مالیات بر ارزش افزوده از نوع درآمد با نوع مصرفی آن تفاوت‌هایی دارد؛ از جمله اینکه فعال اقتصادی در پرداخت مالیات از نوع درآمدی، مجاز به کم کردن استهلاك است اما در نوع مصرفی مجاز به کسر سرمایه‌گذاری ناخالص می‌باشد. به عبارتی دیگر، مالیات بر ارزش افزوده از نوع درآمدی به اندازه تفاوت سرمایه‌گذاری ناخالص و استهلاك، بیشتر از مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی می‌باشد.^[11]

شهرداری‌ها و نقش آن‌ها در مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر ارزش افزوده از جمله مالیات‌های نوینی است که پس از جنگ جهانی دوم در کشورهای اروپایی وضع شد. این نوع مالیات، رایج‌ترین و پذیرفته‌ترین مالیاتی است که دولت و شهرداری‌ها، برای تأمین هزینه‌های خود دریافت می‌کنند و نوعی مالیات بر مصرف است. قانون مالیات بر ارزش افزوده که توسط مجلس شورای اسلامی تصویب شد، گامی برای حرکت شهرداری‌ها، به سوی درآمدهای مالی پایدار و همچنین شفاف‌سازی نظام اقتصادی کشور خواهد بود. بی‌تردید کیفیت زندگی و چگونگی خدمات‌رسانی در شهر، رابطه معناداری با پویایی اقتصادی آن دارد و این پویایی نیز در تعامل منابع مالی پایدار جریان می‌یابد. شهرداری‌ها در فرایند مدیریت توسعه شهری و ارائه خدمات مورد نیاز شهروندان، با معضلات متعددی در زمینه‌های مختلف روبرو هستند. در ابتدای طرح و اجرای مالیات بر ارزش افزوده، سهم شهرداری‌ها در وصول از کالا، خدمات و معاملات تجاری همانند سهم سازمان امور مالیاتی کشور 50 به 50 بود. همان‌طور که می‌دانیم پیش از این، سهم شهرداری‌ها از مالیات تولید (1٪) درصد بود که طبق قانون مالیات بر ارزش افزوده این رقم به 1/5 درصد افزایش یافت.

بر اساس قانون برنامه پنجم توسعه در سال اول اجرای برنامه، یک درصد به نرخ 3 درصدی این مالیات افزوده شد و به 4 درصد رسید. در حال حاضر نرخ این مالیات به 9 درصد رسیده است که سهم عوارض 3 درصد و سهم مالیات 5 درصد می‌باشد. این در حالی است که سهم بیمه سلامت نیز یک درصد طبق قانون بودجه سال 1393 محاسبه و پرداخت می‌گردد، لذا در حال حاضر نرخ مالیات بر ارزش افزوده در سال 1394 و در پایان سال برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران به (9٪) درصد رسیده است. بیان این نکته در این جا لازم است که از مزایای اجرای این طرح، واریز این مبالغ به

حساب شهرداری هر شهر می‌باشد. درآمد مزبور موجب ثبات در برنامه‌ریزی‌های شهرداری‌ها برای خدمات مورد نیاز شهروندان می‌شود.

برخی از قوانین مالیات بر ارزش افزوده مربوط به حقوق شهرداریها

حال برای اطلاع‌رسانی کارشناسان و مجریان درآمدی شهرداری‌ها، به برخی از قوانین مالیات بر ارزش افزوده که مربوط به حقوق شهرداری‌ها می‌باشد، اشاره می‌شود.

بر اساس تبصره 7 ماده 17، مالیات‌هایی که در زمان خرید کالاها و خدمات توسط شهرداری‌ها و دهیاری‌ها برای انجام وظایف و خدمات قانونی پرداخت می‌گردند، طبق مقررات، این قانون قابل تهاتر یا استرداد خواهد بود.

طبق ماده 31 قانون مالیات بر ارزش افزوده، شهرداری‌ها مکلفند اطلاعات موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی خود مربوط به املاک، مشاغل و سایر موارد که در امر شناسایی یا تشخیص عملکرد مالی مؤدیان مورد نیاز سازمان امور مالیاتی کشور می‌باشد را حسب درخواست رئیس کل سازمان مذکور در اختیار این سازمان قرار داده و امکان دسترسی هم‌زمان سازمان امور مالیاتی کشور به این اطلاعات را در پایگاه‌های اطلاعاتی ذیربط فراهم آورند.

به نظر می‌رسد ماده 38 و 39 قانون مالیات بر ارزش افزوده از مهمترین مواد مرتبط با شهرداری‌های کشور می‌باشد که به صورت کامل در اینجا به آن‌ها پرداخته می‌شود:

ماده 38: نرخ عوارض شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در رابطه با کالا و خدمات مشمول این قانون، علاوه بر نرخ مالیات موضوع ماده 16 این قانون به شرح زیر تعیین می‌گردد:

الف- کلیه کالاها و خدمات مشمول نرخ ماده 16 این قانون 1/5 درصد

ب- انواع سیگار و محصولات دخانی، 3 درصد

ج- انواع بنزین و سوخت هواپیما، 10 درصد

د- نفت سفید و نفت گاز، 10 درصد و نفت کوره 5 درصد.

تبصره 1: واحدهای تولیدی آلاینده محیط زیست که استانداردها و ضوابط حفاظت از محیط زیست را رعایت نمی‌نمایند، طبق تشخیص و اعلام سازمان محیط زیست (تا پانزدهم اسفندماه هر سال برای اجرا در سال بعد)، همچنین پالایشگاه‌های نفت و واحدهای پتروشیمی، علاوه بر مالیات و عوارض متعلق به موضوع این قانون، مشمول پرداخت یک درصد از قیمت فروش به عنوان آلاینده می‌باشند. حکم ماده 17 این قانون و تبصره‌های آن به عوارض آلاینده‌گی موضوع این ماده، قابل تسری نمی‌باشد.

عوارض موضوع این تبصره، در داخل حریم شهرها به حساب شهرداری محل استقرار واحد تولیدی و در خارج از حریم شهرها به حساب تمرکز وجوه تبصره 2 ماده 39 واریز می‌شود، تا بین دهیاری‌های همان شهرستان توزیع گردد.

تبصره 2: در صورتی که واحدهای تولیدی به منظور ارتقای مهارت و سلامت کارکنان خود، مراکز آموزشی و ورزشی ایجاد کرده یا در این خصوص هزینه نمایند، با اعلام وزارت کار و امور اجتماعی می‌توانند ده درصد (10٪) عوارض موضوع بند (الف) این ماده را تا سقف هزینه صورت گرفته، درخواست استرداد نمایند. در صورت تأیید هزینه‌های مزبور توسط سازمان امور مالیاتی کشور، وجوه مربوط، حسب مقررات این قانون، قابل تهاتر یا استرداد خواهد بود.

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

تبصره 3: به منظور تأسیس و توسعه واحدهای آموزشی مورد نیاز در مناطق کمتر توسعه یافته، معادل نیم درصد (0/5٪) از عوارض وصولی بند (الف) این ماده، به حساب مخصوص در خزانه به نام وزارت آموزش و پرورش واریز می‌گردد و معادل آن از محل اعتباری که در قوانین بودجه سنواتی منظور می‌گردد، در اختیار وزارت یاد شده قرار خواهد گرفت تا توسط وزارت آموزش و پرورش در امر توسعه و احداث مراکز آموزشی مورد نیاز در مناطق مزبور هزینه گردد. آیین نامه اجرایی این تبصره به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های آموزش و پرورش کشور و امور اقتصاد و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده 39: مؤدیان مکلفند عوارض و جرایم متعلق به موضوع ماده (38) این قانون را به حساب‌های رابطی که بنا به درخواست سازمان امور مالیاتی کشور و توسط خزانه‌داری کل کشور افتتاح می‌گردد و از طریق سازمان امور مالیاتی کشور اعلام می‌شود، واریز نمایند:

الف) عوارض وصولی بند (الف) ماده (38) در مورد مؤدیان داخل حریم شهرها، به حساب شهرداری محل و در مورد مؤدیان خارج از حریم شهرها، به حساب تمرکز وجوه وزارت کشور به منظور توزیع بین دهیاری‌های همان شهرستان بر اساس شاخص جمعیت و میزان کمتر توسعه یافته.

ب) عوارض وصولی بندهای (ب)، (ج) و (د) ماده 38 به حساب تمرکز وجوه به نام وزارت کشور.

تبصره 1: سه درصد (3٪) از وجوه واریزی که به حساب‌های موضوع این ماده واریز می‌گردد، در حساب مخصوص، نزد خزانه به نام سازمان امور مالیاتی کشور واریز می‌شود و معادل آن از محل اعتبار اختصاص که در قوانین بودجه سنواتی منظور می‌گردد، در اختیار سازمان مزبور که وظیفه شناسایی، رسیدگی، مطالبه و وصول این عوارض را عهده‌دار می‌باشد، قرار خواهد گرفت تا برای خرید تجهیزات، آموزش و تشویق کارکنان و حسابرسی هزینه نمایند. وجوه پرداختی به استناد این بند، به عنوان پاداش وصولی از شمول مالیات و کلیه مقررات مغایر مستثنی است.

تبصره 2: حساب تمرکز وجوه قید شده در این ماده توسط خزانه‌داری کل کشور به نام وزارت کشور افتتاح می‌شود. وجوه واریزی به حساب مزبور (به استثنای نحوه توزیع مذکور در قسمت‌های اخیر بند (الف) این ماده و تبصره (1) ماده (38) این قانون) به نسبت بیست درصد (20٪) برای کلان‌شهرها (شهرهای بالای یک میلیون نفر جمعیت) براساس شاخص جمعیت، شصت درصد (60٪) برای سایر شهرها براساس شاخص کمتر توسعه یافته جمعیت و بیست درصد (20٪) برای دهیاری‌ها براساس شاخص جمعیت، تحت نظر کارگروهی متشکل از نمایندگان معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت کشور و یک نفر ناظر به انتخاب کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، مطابق آیین‌نامه اجرایی که به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت کشور و شورای عالی استان‌ها به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، توزیع و توسط شهرداری‌ها و دهیاری‌ها هزینه می‌شود. هرگونه برداشت از حساب تمرکز وجوه به جز پرداخت به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و وجوه موضوع ماده (37)، تبصره‌های (2) و (3) ماده 38 این قانون و تبصره (1) این ماده، ممنوع می‌باشد. وزارت کشور موظف است که گزارش عملکرد وجوه دریافتی را هر سه ماه یکبار به شورای عالی استان‌ها و کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.^[12]

سئوالات و فرضیه تحقیق

از آنجایی که در هر نظام مالیاتی میزان وصول مالیات (کسب درآمدهای مالیاتی) به عنوان یکی از معیارهای کارایی آن نظام مالیاتی به شمار می‌آید. حال با توجه به درآمدی پایدار برای کشور و شهرداریها این سؤال مطرح می‌شود که آیا این

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

درآمدها برای شهرداریها به عنوان درآمدی پایدار است یا خیر؟ و مدیران شهری می توانند با اتکا به این درآمدها برنامه ریزیهای شهری در جهت توسعه و آبادانی شهرها انجام دهند یا خیر؟ و از آنجایی که یکی از هدفهای نظام مالیات بر ارزش افزوده رفع نواقص و کاستیهای نظام تجمیع عوارض بود، بایستی این مسئله مورد بررسی و تحقیق قرارگیرد که آیا این نواقص مرتفع شده است؟ آیا مالیات بر ارزش افزوده که در سالهای اخیر نظر مسئولین اقتصادی کشورهای زیادی را به خود جلب کرده است، پس از اجرای 6 سال به اهداف خود جامه عمل پوشانده است؟ در ضمن بتواند پیشنهادهایی را برای اجرای هر چه بهتر این نظام مالیاتی برای توسعه مدیریت شهری ارائه نماید.

روش تحقیق و تحلیل کیفی و از لحاظ ماهیت کار از نوع کاربردی میباشد. نوع تحقیق مقایسه ای بین مالیات سهم دولت و عوارض سهم شهرداریها و دهیاریها از درآمد مالیات بر ارزش افزوده است. از نرم افزار SPSS برای تحلیل آماری استفاده میشود. و پرسشنامه ای با توجه به ویژگیها و اهداف نظام های مالیاتی و عوارض مورد نظر برای بررسی فرضیه اصلی تنظیم شده است. و از آزمون T برای تحلیل نتایج پرسشنامه استفاده می شود. برای بررسی فرضیه فرعی درآمدهای عوارض شهرداریها که چه سهمی از درآمدهای مالیاتی به شهرداریها و دهیاریها می رسد. با استفاده از پیشینه پژوهشهای مرتبط، اینترنت و اطلاعات خزانه داری کل کشور و اداره حسابداری و وصول مالیات سازمان امور مالیاتی کشور جمع آوری شده است. جامعه آماری کارکنان سازمان امور مالیاتی کشور که در حوزه مالیات بر ارزش افزوده و تجمیع عوارض و افراد دارای سابقه و تجربه در امر مالیات می باشد که تعداد (41) نفر از آنها به عنوان نمونه جامعه آماری انتخاب شده است. از این تعداد تعداد (19) نفر کارشناس ارشد، تعداد (10) نفر رئیس گروه، تعداد (8) نفر رئیس امور، تعداد (3) نفر معاون مالیاتی و (1) نفر مدیر کل می باشند.

مقایسه درآمدهای مالیاتی و عوارض شهرداری در سالهای اخیر

با توجه به درآمدهای مالیاتی در سالهای اخیر و تاثیر آن بر درآمدهای دولت و درآمدهای شهرداریها و دهیاریها در سراسر کشور باید بدانیم چه مقدار از این درآمدها در سالهای اخیر افزایش یافته است، لذا باید به اعداد و ارقام درست دست پیدا کرده و بتوانیم آنها را تجزیه و تحلیل نماییم و مقدار افزایش و یا کاهش آنها را مقایسه کنیم و از داده های بدست آمده در مدیریت شهری برای برنامه ریزی در سطح شهرها و دهیاریها استفاده کنیم، در صورتی که این برنامه ریزیها درست باشد ما در سطح جامعه پیشرفتهای فراوانی را مشاهده خواهیم کرد و این پیشرفتهای باعث پویایی و نمود و توان بالا در بین کشورهای دنیا خواهد گردید و دیگر کشورها دنبال این خواهند بود که بتوانند از برنامه ریزیهای درست و صحیح ما استفاده نمایند، پس در این صورت می توانیم علوم و فنون بدست آمده را صادر نماییم تا جهانی پویا و سالم داشته باشیم و در دنیای امروز حرف اول را علوم و فنون جدید می زند پس ما باید اطلاعات صحیح و درستی در اختیار دست اندرکاران قرار دهیم تا آنها بتوانند برنامه ریزی صحیح و جامعی برای مدیریت شهری و حتی در سطح جامعه انجام پذیرد. لذا اطلاعات زیر از خزانه داری کل کشور و دفتر حسابداری و وصول مالیات سازمان امور مالیاتی کشور بدست آمده است.

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

جدول 1 - اداره کل خزانه : دفتر حسابداری و وصول مالیات ، سال 1394 [13]

ردیف	کد	منابع درآمدی	سال 1391	سال 1392	سال 1393
1	110501	فروش فرآورده های نفتی	-61	198	50
2	110502	دو درصد مالیات سایر کالاها (معوقه)	79	-75	85
3	110504	عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور	-22	24	72
4	110506	فروش سیگار	76	54	61-6
5	110507	نقل و انتقالات اتومبیل	31	58	92
6	110508	شماره گذاری خودرو	-12	9	62
7	110512	ارزش افزوده	66	92	60
		مجموع مالیات بر کالاها و خدمات	17	95	39

ارقام جدول شماره (1) نشان می دهد که چه مقدار درآمدهای مالیاتهای غیر مستقیم (مالیات بر کالاها و خدمات) نسبت به سالهای گذشته تفاوت پیدا کرده است، از آن جمله افزایش (66٪) مالیات بر ارزش افزوده نسبت سال 1391 نسبت به سال 1390 و افزایش این مالیات به مقدار (92٪) در سال 1392 نسبت به سال 1391 و نیز افزایش درآمد این مالیات به مقدار (60٪) در سال 1393 نسبت به درآمد سال 1392 که نشان می دهد مالیات بر ارزش افزوده منبع درآمدی پایدار برای درآمدهای دولت و شهرداریها می باشد به تبع این افزایش در درآمدهای مالیات بر ارزش افزوده، عوارض شهرداریها و دهیاریها نیز طی سالهای اخیر افزایش چشمگیری داشته است.

جدول 2 - خزانه داری کل کشور : اداره حسابداری و وصول مالیات ، سال 1394 [14]

(ارقام میلیون ریال)

ردیف	تفکیک منبع	سال 1391	سال 1392	سال 1393
1	مالیات	31.394.688	81.581.436	89.784.178
2	عوارض	22.734.084	54.387.625	56.376.113
3	بیمه سلامت	-----	-----	20.880.041
	مالیات بر ارزش افزوده	54.128.770	135.969.060	167.040.332

ارقام جدول شماره (2) نشان می دهد که درآمد مالیاتی در سال 1393 نسبت به سال 1392 افزایش چشمگیری داشته است و در سال 1392 نسبت به مشابه سال قبل این افزایش چشمگیرتر است. در سال 1392 این مالیات و عوارض (92٪) افزایش داشته در صورتی که در سال 1393 با افزایش سهم بیمه سلامت این افزایش (60٪) نسبت به سال قبل از خود میباشد. این ارقام نشان می دهد مالیات بر ارزش افزوده منبع پایدار برای دولت و شهرداریها و وزارت بهداشت می باشد لذا مدیران شهری به راحتی می توانند با تکیه بر این افزایش درآمدها به برنامه ریزی دقیق در جامعه و مدیریت شهری انجام دهند.

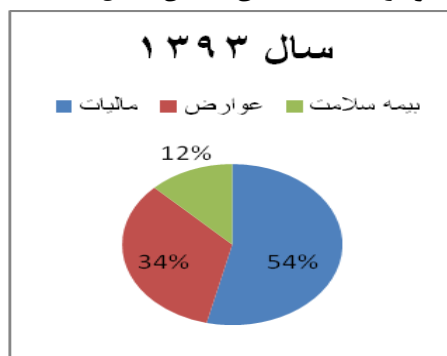

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

نمودار 2 - یافته‌های تحقیق : سال 1394

در این نمودار که متعلق است به عملکرد مالیات بر ارزش افزوده در پایان سال 1393 در آن مالیات (54٪) سهم دولت می‌باشد و عوارض (34٪) سهم شهرداریها و سهم بیمه سلامت (12٪) از کل درآمدهای مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد. سهم دولت نسبت به سهم شهرداریها باز بیشتر است و باید با افزایش سهم شهرداریها نسبت به عدالت اجتماعی که همه دولت مردان جمهوری اسلامی ایران به دنبال آن هستند تحقق یابد.

نتایج یافته‌های تحقیق

در آزمون فرضیه اصلی حد وسط امتیازات پرسشنامه برابر با عدد $3/5$ می باشد. و با فرض صفر : میانگین امتیازات داده شده به سئوالات کمتر (مساوی) از حد وسط است.

$$H_0 =$$

$$H_1 = u > 3/5$$

فرض مقابل میانگین امتیازات داده شده به سئوالات بیشتر از حد وسط است.

جدول 3 - یافته‌های تحقیق : سال 1394

تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
41	4/5711	0/57390	0/08963

جدول 4 - یافته‌های تحقیق : سال 1394

3/5 = اعتبار مورد آزمون					
t	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان 95٪	
				حد پایین	حد بالا
11/951	40	0/000	1/07114	0/89	1/3523

با توجه به جدول (3) و (4) در مورد فرضیه‌های تحقیق به این نتیجه می‌رسیم که با توجه به مقدار sig که صفر می‌باشد و کمتر از مقدار 5٪ می‌باشد است، با اطمینان بیش از 95٪ فرضیه آماری ما پذیرفته می‌شود. چون حد بالا و پایین هر دو مثبت می‌باشند، پس میانگین امتیازات داده شده به سئوالات از طرف آزمون شونده‌ها نه تنها اختلاف معنی داری با امتیاز مورد آزمون (3/5) دارند بلکه از آن نیز بیشتر می‌باشند. با توجه به اینکه مقدار sig برای همه متغیرها کمتر از (5٪)

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

می باشد، می توان چنین نتیجه گرفت که میانگین هر یک از این متغیرها، اختلاف معنی داری با عدد (3/5) دارند، با توجه به ستون t و در نظر گرفتن علامت آنها در می یابیم که میانگین کلیه متغیرها از حد وسط بیشتر است. دو ستون آخر حد پایین و حد بالای فاصله اطمینان (95)، را برای میانگین هر متغیر نشان می دهد، با توجه به این که حدود بالا و پایین کلیه متغیرها مثبت هستند، نتیجه می گیریم که میانگین این متغیرها از (3/5) بیشتر است با توجه به نتایج حاصل از آزمون فرضیه اصلی و فرعی در مورد مالیات بر ارزش افزوده نتایج زیر حاصل شد. از 1-13 نتایج آزمون جداگانه هریک از سئوالات پرسشنامه است.

- 1 - عملکرد مالیات بر ارزش افزوده در زمینه شفاف سازی معاملات اقتصادی نسبت به تجمیع عوارض با اطمینان بیش از 95٪ بهتر ارزیابی می گردد.
- 2 - اجرای مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ مانع اخذ مالیات مضاعف بر محصول نهایی در مقایسه با قانون تجمیع عوارض گردیده است.
- 3 - عوارض مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ بهتر از قانون تجمیع عوارض به طور زنجیره وار از تولید کننده و عرضه کننده به مصرف کننده انتقال مییابد.
- 4- قانون تجمیع عوارض نسبت به مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ آسانتر و دقیق تر محاسبه میشود.
- 5 - دوره اجرایی مالیات بر ارزش افزوده (3 ماهه) از نقطه نظرسازمان امور مالیاتی کشور با اطمینان بیش از 95٪ بهتر از دوره اجرایی قانون تجمیع عوارض (ماهانه) می باشد.
- 6 - مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ باعث آشکارتر شدن درآمد اصلی فعالان اقتصادی میشود.
- 7- میزان عوارض وصولی ارزش افزوده نسبت به تجمیع عوارض با اطمینان بیش از 95٪ یکسان ارزیابی نمی شود.
- 8 - عملکرد عوارض مالیات بر ارزش افزوده در مدت اجرایی آن با اطمینان بیش از 95٪ نتایج مثبتی به همراه داشته است.
- 9- عوارض مالیات بر ارزش افزوده نسبت به تجمیع عوارض با اطمینان بیش از 95٪ موفق عمل کرده است.
- 10- عملکرد مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ موجب سوء استفاده تعدادی در اخذ مالیات و عوارض ، و عدم پرداخت آن به حسابهای دولتی گردیده است.
- 11 - اجرای مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ باعث رعایت بیشتر عدالت اجتماعی در جامعه میشود.
- 12 - در اجرای مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ از کالاهای واسطه ای و مواد اولیه نیز بر خلاف تجمیع عوارض مالیات اخذ می گردد.
- 13 - کارایی نظام مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ بیشتر از تجمیع عوارض ارزیابی می شود. در فرضیه فرعی میزان وصولی عوارض مالیات بر ارزش افزوده با اطمینان بیش از 95٪ بیشتر از میزان تجمیع عوارض میباشد.

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

نتیجه‌گیری

قانون مالیات بر ارزش افزوده، از پیشرفته‌ترین و بهترین قوانینی است که در سال‌های اخیر در سیستم اقتصادی و نظام مالیاتی کشور وضع شده است. اگر معضلات پیش روی آن برداشته شود، وابستگی دولت به منابع نفتی و شهرداری‌ها به منابع درآمدهای ناپایدار کاسته خواهد شد. هم‌چنین اجرای این قانون باعث شفاف‌سازی نظام اقتصادی و به وجود آمدن عدالت اجتماعی و سیاسی در جامعه می‌گردد.

برای عملی کردن اهداف قانون مالیات بر ارزش افزوده، شهرداری‌ها نقش اساسی و مهمی را دنبال می‌کنند. همان‌طور که می‌دانیم آموزش و فرهنگ‌سازی در کارها می‌تواند باعث اثربخشی و کارایی بهتر گردد. شهرداری‌ها می‌توانند با آموزش شهروندان، در ارتباط آن‌ها با توسعه و آبادانی شهرها و نقش و جایگاه مالیات بر ارزش افزوده بر بهبود وضعیت اقتصاد شهر، باعث جلب اعتماد شهروندان شده و مقدمات لازم نسبت به پرداخت به موقع این مالیات را فراهم نمایند. اگرچه شیوه‌های گوناگونی برای نیل به اعتماد پایدار شهروندان به مدیران شهری و افزایش مشارکت شهروندان وجود دارد اما به طور یقین مهم‌ترین آن‌ها، ایفای نقش خلاقیت از سوی مدیریت شهری برای تأمین هزینه‌های شهر است. به طور یقین، گرفتن عوارض و مالیات باعث افزایش درآمد شهرداری‌ها می‌شود اما مدیران شهری می‌توانند راهکارهای جدید و بدیعی برای کسب درآمد آرایه کنند تا کلیه هزینه‌های شهر به طور مستقیم، از مردم دریافت نشود. امید است با اجرای صحیح طرح مالیات بر ارزش افزوده و تقویت نقاط قوت و رفع معایب آن و هم‌چنین افزایش سهم شهرداری‌ها از این نوع مالیات، شاهد رونق و توسعه اقتصاد شهر و در نهایت اقتصاد کشور باشیم.

پیشنهادات در راستای لایحه اصلاح قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده

- همان‌طور که میدانیم در سال 1394 نرخ مالیات بر ارزش افزوده (9٪) در حال اجرا می‌باشد که (1٪) از آن برای بیمه سلامت پرداخت و از طرف وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی هزینه و صرف امور بهداشتی و درمان آحاد جامعه می‌گردد و اثرات آن را در جامعه اکنون می‌توان مشاهده نمود، و (3٪) از آن به حساب شهرداریها و دهیاریهای کل کشور بر اساس نسبت جمعیت هر شهر و روستا هر ماه به حساب آنها واریز می‌گردد، و (5٪) نیز به حساب درآمدهای دولت در خزانه داری کل کشور نزد بانک مرکزی واریز می‌گردد و از این منبع درآمدی پایدار پس از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده دولت توانسته است در طرح‌های عمرانی و زیربنایی تغییرات برجسته در سطح کلان اقتصادی ایجاد نماید لذا پیشنهاد می‌گردد که در اصلاحیه دائمی قانون مالیات بر ارزش افزوده افزایشی انجام نگیرد تا اقتصاد کشور دچار بحران گردد و فشار به خانواده‌ها و تولید در کشور وارد گردیده و موجب فرار مالیاتی شود (1٪) که به عنوان سهم رفاه اجتماعی به حساب شهرداریها و دهیاریهای کشور واریز گردد و منابع حاصل از این درآمد فقط صرف رفاه آحاد جامعه شود و ساز و کاری اتخاذ گردد که تحت هیچ عنوان در بخشهای دیگر در شهرداریها و دهیاریهای هزینه نگردد. با نرخ مجموع (10٪) این قانون دائمی گردد.
- درآمدهای مالیاتهای مستقیم از منابع ردیف درآمدی 110100 بند اول مالیات اشخاص حقوقی و کدهای درآمدی زیر مجموعه آن (6 کد درآمدی) و ردیف درآمدی 110200 بند دوم مالیات بر درآمدها و کدهای درآمدی زیر مجموعه آن (6 کد درآمدی) و ردیف درآمدی 110300 بند سوم مالیات بر ارث و کدهای درآمدی زیر مجموعه آن (6 کد درآمدی) که در حال حاضر در کشور در حال انجام می‌باشد و درآمدهای حاصل از آن به

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

حساب دولت در خزانه داری کل کشور نزد بانک مرکزی ایران واریز می شود ، پیشنهاد می گردد حداقل (1٪) از درآمدهای مالیاتهای مستقیم جهت زیر ساختهای اجتماعی به حساب درآمدی همان شهر و یا روستا واریز شود که درآمد مالیاتی همان شهر و یا روستا از طرف سازمان امور مالیاتی دریافت می گردد و به صورت قانونی دائمی و جامع درآمد تا فقط صرف اصلاح زیرساختهای آن شهر ها و روستاها گردد و مردم جامعه با دیدن اثر پرداخت کردن مالیات در شهر و روستای خود میل و اشتیاق فراوانی جهت پرداخت مالیات خواهند داشت ، و نیز باعث کاهش فرار مالیاتی در سطح جامعه می گردد.

3) با توجه به پیشنهادات بالا به نظر می رسد نقش شهرداریها در دریافت مالیات پررنگتر خواهد شد ، لذا پیشنهاد می گردد در ادارات شهرداریها واحدی ایجاد گردد که هر گونه حسابرسی در حوزه وظایف شهرداریها اول چگونگی پرداخت مالیات آن واحد و یا ساختمان مورد بررسی قرار گیرد و سپس به موارد درخواستی آنها در حوزه شهرداریها پرداخته شود، که خود در حوزه مدیریت شهری دارای مزیت‌های فراوانی است از آن جمله اینکه مدیران شهری به ساز و کار جدیدی در مورد دریافت و پایدار بودن منابع جدیدی از درآمدها در شهرداریها دست پیدا می کنند و می توانند برای پویایی شهر برنامه ریزی جامع و کاملی انجام دهند.

4) با توجه به ساخت و ساز در کلانشهرها و شهرهای زیر پنجاه هزار نفر پیشنهاد می گردد از خانه هایی که فرسوده شده و تخریب می گردند و مجدداً ساخته می شوند و یا مکنهایی که تغییر کاربری می دهند به مقدار (10٪) از ارزش آن به عنوان ارزش افزوده شهری دریافت شود و مستقیم به حساب همان شهرداری شهر واریز گردد و از آنجایی که در کلانشهرها زمین بایر در داخل شهرها وجود ندارد و اکثر خانه ها یا تغییر کاربری می دهند و یا تخریب شده و مجدداً در آنها ساخت و ساز می شود درآمدی پایدار برای شهرداریها محسوب می شود و مدیران شهری میتوانند از این درآمد پایدار برای برنامه ریزیهای خود استفاده نمایند.

5) با توجه به اینکه این درآمدها در شهرداریها موجب افزایش منابع درآمدی شهرداریها و دهیاریها نسبت به جمعیت آنها میشود و از منابع درآمدی دیگر غافل می شوند و این درآمدها صرف هزینه های جاری می گردد ، لذا پیشنهاد می گردد در وزارت کشور چون دستگاه نظارتی از طرف دولت در امور شهرداریها و دهیاریهای سراسر کشور می باشد، لایحه جامعی از چگونگی این درآمدها برای شهرداریها و نحوه استفاده از این منابع در سطح شهرها و دهیاریها تهیه و به تصویب هیات محترم دولت برساند ، و این لایحه را از طرف دولت به مجلس برای قانونی کردن آن ارسال نمایند تا نمایندگان محترم مردم در مجلس شورای اسلامی آن را مورد بررسی و تصویب نمایند و با تایید شورای محترم نخبهان به صورت قانون در جامعه و شهرداریها و دهیاریها مورد اجرا قرار گیرد ، اگر چنین قانونی در کشور تصویب نگردد شهرداریها به عنوان نهاد عمومی غیر دولتی از این منابع به عنوان هزینه در محل های غیر ضرور و حقوق کارکنان خود هزینه می کنند ، همچنان که مبالغ حاصل از (1٪) فروش شرکتهای آلاینده طبق قانون مالیات بر ارزش افزوده به حساب آنها واریز می گردد و شهرداریها و دهیاریها آن را به جای استفاده در رفع آلایندهگی شهرها و دهیاریها و سالم سازی هوای شهرها خصوصاً در کلانشهرها استفاده نمایند ، برای حقوق کارکنان و پرداخت قراردادهای قرار می دهند و هیچ دستگاهی برای هزینه کرد آن نظارت نمی کند تا جایی که بعضی از کارکنان شهرداریها تا مبلغ یکصد میلیون ریال هم دریافت می نمایند و این خلاف رفاه اجتماعی و عدالت اجتماعی است که در کشور بعضی کارمندان دولت بیست میلیون ریال در ماه دریافت نمایند و یک کارمند ساده شهرداری چنین مبالغی را دریافت نمایند. پس باید حتماً چنین قانونی باید در کشور وضع شود و

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

در پرداخته‌های شهرداریها به کارکنانشان مثل قانون مدیریت خدمات کشوری اعمال گردد تا عدالت در سطح جامعه ایجاد گردد.

پیشنهاداتی برای محققان بعدی اینکه بعد از اتمام دوره اجرایی مالیات بر ارزش افزوده در مورد کارایی آن قانون تحقیق شود، درباره عوارض مالیات بر ارزش افزوده و فرار مالیاتی، عوارض مالیات بر ارزش افزوده و رشد اقتصادی شهرها بررسی گردد، عوارض مالیات بر ارزش افزوده از دید اقتصاددانان بررسی شود و در نهایت عوارض مالیات بر ارزش افزوده از دید مدیران شهری و برنامه ریزان شهری مورد بررسی قرار گیرد.

منابع :

- [1] Tait, A., International Practice and Problems, IMF, "Value Added Tax: Administrative Policy Issues" IMF, Washington Dc, 1988
- [2] Almy, Richard, "Improving the Valuation of Large Commercial Properties for Real Estate Tax Purposes", Working Paper, Lincoln Institute of Land Policy, Cambridge, MA, 2006.
- [3] سعیدی، پرویز؛ نهتانی، حسین علی: «بررسی جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده (VAT) به جای مالیات بر درآمد شرکت‌های تولیدی»، فصلنامه علمی- پژوهشی جستارهای اقتصادی سال هشتم، شماره 15، بهار و تابستان (1390).
- [4] کاظمی، سمیرا (1389)، بررسی کارایی نظام مالیات بر ارزش افزوده در استان آذربایجان شرقی، پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، موسسه آموزش عالی ارس.
- [5] سعیدی، پرویز؛ نهتانی، حسین علی: «بررسی جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده (VAT) به جای مالیات بر درآمد شرکت‌های تولیدی»، فصلنامه علمی- پژوهشی جستارهای اقتصادی سال هشتم، شماره 15، بهار و تابستان (1390).
- [6] کاظمی، سمیرا (1389)، بررسی کارایی نظام مالیات بر ارزش افزوده در استان آذربایجان شرقی، پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، موسسه آموزش عالی ارس.
- [7] نودرپور، علی (1394، 18 مهر)، پایگاه خبری - تحلیلی قدس آنلاین، ص 1.
- [8] رساقامت، حسین، نقش مالیات بر ارزش افزوده در نظام درآمدی شهرداریها، اقتصاد شهر، 1391، شماره 14 (تابستان 1391): ص 3.
- [9] داوری، علیرضا. مالیات بر ارزش افزوده، درآمدهای آنی و ظرفیتهای آتی، اقتصاد شهر، 1391، شماره 14 (تابستان 1391): ص 2.
- [10] www.vat.ir
- [11] حسامی عزیزی، باقر: «جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده برای مالیات شرکت‌ها و تأثیر آن بر درآمدهای مالیاتی دولت در استان گلستان» پایان نامه کارشناسی ارشد، مازندران، دانشگاه مازندران (1381).
- [12] معاونت برنامه‌ریزی و توسعه، مدیریت پژوهش و مطالعات: «قانون مالیات بر ارزش افزوده، موارد مرتبط با شهرداری»، (1389).
- [13] خزانه داریکل کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی (1394)، دفتر حسابداری و وصول مالیات سازمان امور مالیاتی کشور (1394).

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

[14] خزانه داریکل کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی(1394)، دفتر حسابداری و وصول مالیات سازمان امور مالیاتی کشور(1394).